'పెళ్లాన్ని వంచుకోలేని చచ్చు పెద్దమ్మ'

రచయిత:
తంగిరాల రామనాథము

౧

'మా యిరుగుపొరుగువాళ్ళ దుంపశుద్ధి యెప్పుడవుతుందో కాని, ఆ పీనుగుల కెప్పుడు మాగోలేదు; నా కోడలును నేను తిట్టుకుంటాను, దీవించుకుంటాను, వాళ్ళకేందుకమ్మా! ఏమయినాయంటే, అన్నపూర్ణ గయ్యాళి ముండంటారు.' అంటూ సణుగుకుంటూ రుసరుసలాడుచు అన్నపూర్ణమ్మ పెరటిలోనికి వెడుతోంది.

చేతితో గరటె యొకటిపట్టుకొని, నిప్పుకంటూ పొరుగింటి ముత్యాలమ్మ యప్పుడే పెత్తనాలకు బయలుదేరినది. ఇద్దఱు పెరటిగుమ్మమువద్ద తారసిల్లేరు.

'ఏమిటమ్మా? అన్నపూర్ణమ్మత్తా! యిరుగు పొరుగు అంటున్నావు'—అంది ముత్యాలమ్మ మెల్లగా.

'ఏముంది! ఊరిలో వెధవలకందఱకు మా సంగతే కావాలి. నాకిప్పటికి 50 సంవత్సరాలు దాటినవి. యెన్నడు వీధిబడి యెఱుగను. ఈ చమురుకాళ్ల పెద్దమ్మ నాకోడలు గాబట్టి నా బతుకంతా వీధిబడుతోంది' అని తనవిసురంతా చూపించింది అన్నపూర్ణమ్మ.

'అసలు సంగతేమిటో చెప్పకుండా ఊళ్లో వాళ్ళను తిట్టడము బాగుండదత్తా! ఏదైనా లోపముంటే మీలో మీరు సమర్థించుకోవాలి.' అంది ముత్యాలమ్మ.

అ:—నీవు నాకు నీతులు చెప్పవచ్చావు. మీరంతాగలసి నన్నేమి చేయగలరే?

ము:—సరే! బాగుందీసారి; అది మా మేనత్త కూతురుగాదు; నీవుగాకా పోలేదు. అంతా సమానమే. అసలు సంగతేమిటత్తా?

అ:—ఏమని చెప్పకోను—కడుపు చించుకుంటే కాళ్ళమీద బడుతుంది—ఏమన్నా అంటే నానోట్లో పుండు. జాముప్రొద్దెక్కినది; ఇప్పటికి లేవలేదామె; ఇంకేలాయేడ్చేది చెప్పమటే; తెక్కలు ముక్కలయేటట్లు చాకిరీ నాకు తప్పదుగదా!

ము:—చిన్నపిల్ల సుశీల. అయినా బుద్ధిమంతురాలు!

అ:—దానిచిన్నతనము చితుకులేరినట్లే యున్నది. దానింట్లో మనము పనిచేసేదేమిటని దాని ఉద్దేశ్యము. అమ్మమ్మ! ప్రపంచకములో యెంతలేసి ఆడవాళ్ళన్నా యున్నారు.

ము:—వచ్చి వారమేగా అయినది. మెల్లిగా చెప్పి చేయించుకోవాలత్తా!

అ:—నీవు నాకు శ్రీరంగనీతులు చెప్పనక్కఱలేదు. దానిని నేనేమొ కోతపెట్టుచున్నానని పొరుగువాళ్ళంతా చెప్పకుంటున్నారుట. నన్ను ఆడిపోసుకొన్నవాళ్లు అనుభవిస్తారు.

ము:—నాకెందుకమ్మా! పోతాను ప్రొద్దు పోతోంది.

అ:—‘ఆగు, ముత్యాలమ్మతల్లీ! ఇంటిక్రింద ఉండి చెప్పుచున్నాను, నిన్న పిండివిసరేటప్పటికి ఈ తెక్కగూటిలోపట్టిన నొప్పి పోలేదుగదా. చాకిరీచేస్తాంటే మొద్దులాగ చూస్తుంది కాని, శాస్త్ర అడ్డమూరదుగదా, ఏమైనా అంటే ‘అత్తగారు ముండ’ అంటారు. ఇంతేనా.

ము:—ఊఁ.........

అ:—అయినా వాడి కర్మముకొద్దీ దొరికిందీ సంబంధం. ఉద్యోగస్థుల పిల్లను వద్దని మొత్తుకున్నాను.

‘పూనినకర్మము పోరుగూరెళ్ళినాపోదు’ అని సణుగుతో ముత్యాలమ్మ నిప్పుతీసికొని నిష్క్రమించింది. ‘వీళ్ళంతా కలసి నన్ను చేసేదేమిటి? ఎందుకని చూస్తున్నా, ఈరోజు దీనిసంగతి గట్టిగా పట్టిస్తాను.’ అంటూ అన్నపూర్ణమ్మ తనపనిమీద వెళ్ళింది.

౨

సుశీల యత్తవారింటికి తొలిసారి కాపురమునకువచ్చి పది దినములైనది. దైవమన్నను, పెద్దలన్నను మిక్కిలి భక్తిశ్రద్ధలు. బాగుగ చదువను, వ్రాయను నేర్చినదగుటచే మధ్యాహ్నసమయమున, తనకు తీరికమైనప్పుడెల్ల పురాణకాలక్షేపముచేసేది. పేరుకు తగిన ప్రవర్తనముకలదియగుటచే అత్తవారింటికొచ్చి కొలదిదినములైనప్పటికిని మంచికీర్తి సంపాదించినది. సుశీల యన్న యత్తగారగు యన్నపూర్ణకుదప్ప ఊరిలోని యశేషజనమునకు మంచిభావము. ‘ఈకాలములో పుట్టవలసినపిల్ల కాదుసుమండీ సుశీల’ అంటూ జనులుచెప్పుకొనెడివారు. సుశీలకు గర్వమించుకైనను లేదు. అత్తగారేమన్నను పెదవికదిపి యెఱుగదు.

సుశీల చక్కనిది. శేషగిరిరావుగారి కేక పుత్రికయగుటచే నామె నతిగారాబముగ పెంచి విద్యాబుద్ధులుగఱపిరి. సంగీతమునందుకూడ సుశీలకు ప్రవేశముగలదు. రాత్రిసమయమున తండ్రివద్ద భారతభాగవతములకు అర్థము నేర్చికొని మంచినీతులు గ్రహించినది. సీత, సావిత్రి మొదలగు పతివ్రతామతల్లులవలె తానుకూడ కీర్తిగడింపవలెనని తలచినది.

శేషగిరిరావుగారికి మొదటనుంచీ యల్లుని గూడ తమయింటనే నుంచుకొనవలెనని యుద్దేశము వారట్టిసంబంధముకొఱకై విశ్వప్రయత్నములసలిపిరి. తల్లికి అందము, ఆస్తి గలిగినయల్లుడు గావలెను; తండ్రికి ఆస్తి, చదువుగలవాడు గావలెను. మొత్తము ఎలాగైతేనేమి ఒకటితక్కువగా నిరువురకునచ్చిన వరుడే దొరికాడు.

సుశీలయత్తవారిగ్రామము తెనాలి. పెండ్లి నాటికి విశ్వనాథము ఫోర్తుఫారము చదువుచున్నాడు. సుందరమైన విగ్రహము. పాపము విశ్వనాథమునకు చిన్నతనమునందే తండ్రి కఱవైనాడు. తల్లియన్నపూర్ణమ్మ జీవించియున్నది. ఆమె పట్టుదలమనిషి; అన్నపూర్ణనోటికి జడియనివారు తెనాలిగ్రామమునందొక్కరులేరు; కాని మంచి నిర్వాకస్థురాలు; తాను నడుముకట్టుకొని, ఆస్తి చెల్లాచెదరుగాకుండ వృద్ధిలోనికి తీసికొనివచ్చింది, తనప్రయోజకత్వమువల్ల ఎంత కఱవురోజులలోనైనా విశ్వనాథమునకు ఆస్తిమీద రెండువేలరూపాయిలుసాలీనా వస్తవి. తెనాలిలోనే మంచిగృహముగూడ గలదు.

చదువుతక్కువని శేషగిరిరావుగారు, సుశీలను విశ్వనాథమునకిచ్చుటకు మొదట సందేహించినప్పటికి భార్యపట్టుదలవలన చేయక తప్పినదికాదు. అదీగూడ వృద్ధిబొందకుండా,

పెండ్లిఅయిన మఱునాడే చదువుకు స్వస్తి చెప్పవలసివచ్చింది విశ్వనాథము, తల్లి పట్టుదలవలన-తాము చదువుచెప్పించెదమని శేషగిరిరావుగారు తెనాలిచుట్టూ రెండుమూడు పర్యాయములు తిరిగారు. కాని, 'తనకొడుకును తనకు దక్కకుండాచేస్తున్నా'రని అన్నపూర్ణమ్మ గోలచేయుటచే ఆ యుద్యమము నుండి విరమింపవలసివచ్చింది. శేషగిరిరావుగారు ఏదో తినేటందుకుండిగదాయని మనస్సు సమాధానపరచుకొని, సుశీల తలిదండ్రులూరకున్నారు. అప్పటినుంచీ అన్నపూర్ణమ్మ వియ్యాలవారిపై ఒకవంక పెట్టుకొని కారాలు మిరియాలు నూరుతోనేవుంది.

3

'దీనికి కాఫీయలవాటగుటచే చల్దియన్నము తిన్నని చెప్పి మూడురోజులనుంచి యుపవాసములు చేస్తోంది; మానివేయనీ, నాకేం; రోజూ ఉడుకవేసి ఎక్కడ పాఱవేయగలను. ఆ అన్నమే ఉంచుతా. ఎన్నాళ్ళకైనా, దీనిచేత ఆ అన్నము తినిపించకపోతే నా అత్తగారితనమేమి మండింది; నాలోటు లేకుండా తినమని చెప్పతాను, తినకపోతే దానికర్మం' అంటూ అన్నపూర్ణమ్మ చీపురుకట్టతో వాకిట్లోకివచ్చింది.

'అమ్మా! ఏమిటో అంటున్నావు' అంటూ కండ్ల నులుముకొనుచు అప్పుడేలేచి విశ్వనాథముతల్లి కెదురైనాడు.

'ఏముంది! నీమొగము, మనవంశములో పెండ్లామును వంచుకోలేనివాడవు, నీవు బయలుదేరినావు చచ్చుపెద్దమ్మ! ఆడదానినెప్పుడు కత్తిబద్దగాకుండా కోయవలెనని యెన్నిసారులు చెప్పినా నీకు బుద్ధిలేదేమిరా?

'అమ్మా! మానాన్న నిన్నాలాగ చేసినాడుటే' అన్నాడు విశ్వనాథము మెల్లిగా.

'ఓరి! ఎదిరించమనికూడ నేర్పినది నీకప్పుడే; ఎంతవాడవైనావు; పెళ్ళాముమాట పట్టుకొని నన్ను ఎదిరిస్తావుగా' అని మండిపడింది కుమారునిపై అన్నపూర్ణమ్మ.

'పాపమదేమి ఎఱుగదే, ఊరికే నేనే అన్నాను, నన్నేమిచేయమంటే అదే చేస్తానే అమ్మా!' అని మాతృదేవతను శాంతింపచేసాడు.

'అబ్బాయీ! నీ పెళ్ళామంటే నాకు మాత్రము కోపమటరా. ఆడదాన్ని అజ్ఞలో ఉంచకపోతే నెత్తిమెక్కి తొక్కుతుంది. నీకేమి తెలియదు నీయత్తవారిమాట వినకుసుమా! నీవు చెప్పినట్లు వినవలెనని దానిపై నేను లేనిపోనికోపము తెచ్చికొని దేవులాడుచున్నానురా.' అని అన్నపూర్ణమ్మ కొడుకుతో చెప్పడము మొదలుపెట్టింది.

పాపము విశ్వనాథము కొంచెం అమాయకుడుకూడాను. 'అలాగా, అమ్మా! అలాగా!' అంటూ విశ్వనాథము పెరటిలోనికె వెడలినాడు.

'ఇదింకా ఏమిచేస్తున్నదో' యంటూ చెంబులుతోముచున్న సుశీలవైపు వెళ్ళింది.

అత్తగారువచ్చుట సుశీలచూడనేలేదు. పనిధోరణిలోనే ఉండి ఏదో పద్యాలు చదువుతోంది. 'ఏమే! మొద్దా! నీకాసంగీతము లెందుకే భోగముదానిలాగ; ఇప్పుడులేచి పనిచేయక సంగీతముబాడుచున్నావా' యని కసరుతూ చేతిలోని చీపురుతో సుశీల వీపుపై నొకగట్టిదెబ్బకొట్టినది. సుశీల పాపము నిర్ఘాంతపోయి వెనుకకు తిరిగి జూసినది, అన్నపూర్ణమ్మవైపు- తనయత్తగారు తన్నెప్పుడు నిష్కారణముగా శిక్షించునని యెన్నడు తలచలేదు. ఆమె యిదివఱకేమైన తిట్టుచున్నను, తనయందేదో గొప్పలోటుఉన్నదని తలచెడిది. అట్టి సమయమున అన్నపూర్ణమ్మ వీపుపై గొట్టు

టచే ఉడుకుబోతుతనముగలిగినది సుశీలకు. కనులనుండి అశ్రుధారలు ప్రవహింపదొడగినవి.

'ఇంకా దొంగకోళ్ళను పట్టినదానిలా, అలాగా జూసెదవేమిటే; పనిచేయకపోతే నీయబ్బయెవడు చేయును' అని అత్తగారు సాధింపు మొదలుపెట్టింది. సుశీలకు ఈ మాట మిక్కిలి కష్టము కలిగించింది. ఎంతటి సుగుణులైనను, యెంతకాలము సహింపగలరు?— 'అత్తయ్యా! పాచిపనులెల్ల జేసి, ఇప్పుడేక దా చెంబులు తోముచుంటిని, నిష్కారణముగా నన్ను దూషించెద రెందుకు!' యని వణకుతూ పలికినది.

ఎన్నడుమాట్లాడి యెఱుగని సుశీల నోటినుండి ఈ మాటలు వెలువడుసరికి అత్తగారు ఆగ్రహపరవశురాలై 'ఏమిటే! లత్తయ్యా! అంటూ నాకు తీర్పుచెప్పవచ్చావు. అత్తించీ అత్తా! మద్దించీ మామా; యుంటే నీవీలాగున పొగరెక్కగలవా' యని ఒక్క కసరు కసిరింది సుశీలను. పాపము సుశీల ఏమిసమాధానమియ్యలేదు. 'ఛీ! మొండిబ్రతుకు; సిగ్గులేకపోతేసరి, బ్రతిగ్గానే సరా'యంటూ విసవిస కోడలిపై వుమూస్తో అన్నపూర్ణమ్మ పెరటిలోనికిబోయినది. సుశీల తనపని ముగించుకొని యింటిలోనికి వెడలినది.

౪

'మా కాలములో అత్తమాట కెప్పుడైనా యెదురాడి యెఱుగుదునా; ఇప్పటి ఆడవాళ్లు మొండికెత్తి అవేవో మీటింగులని, సంగీతసభలని బయలుదేరినారు. పగలు వీధిమొహము జూసి యెఱుగుదునా నేను; అయినాకాని పెళ్ళాలను వంచుకోలేక ఇప్పటి మొగవాళ్లు వట్టి చచ్చుదద్దమ్మలైనారు; సుశీల రోజూ పురాణమంటూ మొదలెట్టినది; అది సాగనివ్వకూడదు; పుస్తకాలన్నీ బోషాణములో దాచివేస్తాను;ఏంజేస్తుందో ఈప్రొద్దుచూస్తానుగా; దీనిశోభనానికెడితే నాకు మర్యాదజరగలేదు. ఆఖరుకు ఇంత అరిసిముక్క కూడ ఎఱుగను. ఈరోజు దీనబ్బ యెవడడ్డువస్తాడో' అంటూ పుస్తకములుపట్టుకొని బోషాణము దగ్గఱకు వెళ్ళింది అన్నపూర్ణమ్మ.

పుస్తకములేమైనవని సుశీల వెదకుకొనుచు వచ్చి అత్తగారిచేతిలో నుండుట చూసి 'అత్తా! మీరు భాగవతము చదివెదరా; నేను అర్థము చెప్పెద'నని మిక్కిలి సంతోషముతో అన్నపూర్ణను ప్రశ్నించింది. 'పురాణము కాదు, సీపిండాకూడు,అయినా నీ కిప్పటినుండి పురాణములెందుకే' అని అడిగింది కోడలిని అన్నపూర్ణమ్మ.

'అత్తా!.భగవంతుని స్మరించుకొనుటకు వయస్సుతో నిమిత్తమేమియును లేదు' అని మెల్లిగా సుశీల బదులిచ్చినది.

'అందుకని శూద్రులను ఇంటికి చేరదీస్తావుగా; సాతాని చూడమ్మతోకూడ నీకు స్నేహమా? నాకు తెలియక అడుగుచున్నాను!

'అత్తగారూ! శూద్రులకుమాత్రముదైవము లేదా, వారిదిమాత్రము భక్తిగాదా'యని అత్తగారి నేవిధమునైన అంగీకరింపజేయవలెనని చూసింది సుశీల.

'ఓసి! వెఱ్ఱిపీనుగా! నిన్నను వైరాగి ముండాకొడుకు వచ్చినా డెందులకే, ఆ దొంగవాడు నీకేమైన మొగుడును వలలోవేసికొనుటకు మందులిస్తానన్నాడా యేమిటి తల్లీ! చెప్పు' యని గద్దించిపలికినది.

అత్తగారిమాటలు వినుసరికి సుశీలకు నవ్వువచ్చినది; అత్తగారు వట్టిఅమాయకురాలని తలచినది; అందుచే 'అత్తా! ఆయన

536

దొంగ కాడు; భగవంతుని భక్తుడు' అని చెప్పినది.

'ఏడిసినట్లేయున్నది నీ తెలివి; అందుచేతనే నీకొఱకు నే నీలాగ దేవులాడుట;— పగలు ముష్టికంటూ బయలుదేరి అనుపాను చూసుకొనడము; రాత్రిళ్లు దొంగతనము చేయడము; మరునాడు త్రాగడము వాళ్ల పని— తెలిసిందా? అని అడిగినది అన్నపూర్ణమ్మ సుశీలను. 'నేను నమ్మనంటూ' సుశీల వంటయింటివైపు వెడలినది.

'నమ్మకపోతే నీవుకూడ సన్యాసులలో చేరు. నా యింట్లో ఉండనక్కఱలేదు. అయినా కాని నిన్ననవలసిందేమీ లేదు, వాడు వట్టిదద్దమ్మ అయి నీముందు, నీవు ఆడించినట్లా ఆడుతున్నా'డంటూ అన్నపూర్ణమ్మ కోపముతో కోడలును వెంబడించింది.

౫

ఎంత భాగ్యమున్న నేమి? సుశీల జీవితము యత్తవారింట బహుకష్టముగానుండెను. ఎన్నడును పనిచేసియెఱుగదు. పోనీ, అత్తగారి యిష్టమువచ్చినట్లు రేయింబవళ్లు పనిచేసి, ఆమెకు తుదకు పాదములునత్తుచున్నను, ఏదో యొక నెపముగల్పించి, సుశీలను, ఆమె పుట్టినింటివారిని సాధించెడిది. అన్నపూర్ణకు మాత్ర మామెయెడల దయరాదు.

తన కష్టసుఖములు చెప్పుకొనుటకు భర్త తనకు స్వాధీనుడుగాడు. తల్లి భార్యతో మాట్లాడమన్న దినముననే మాట్లాడును. ఇట్టిచో ఆమె జీవితమెట్లుండునో గ్రహింపుడు. తొలినాటియే ఇంత దుర్భరముగానున్న ఇకముందు గతియేమి? అత్తవారింటికంపి తలిదండ్రులు మఱల తొంగిచూడరాలేదు. నేటికి నాలుగు మాసములుకావచ్చినది. కాఫీ త్రాగుటమాను టచే చిక్కిసగమై పోయినది. తుదకు ఉత్తరమునందైనను తన పుట్టినింటికి తనుకష్టపడుచున్నట్లు తెలియనీయుటలేదు. రానురాను కష్టమెచ్చుటేకాని తగ్గుటలేదు. తానే తన్ను పిలుచుకొనిపొమ్మని తనతల్లిదండ్రులకు వ్రాయడం అవమానమనుకుంది.

తల్లి సుశీలను పెట్టుచున్న కష్టములు విశ్వనాథమునకు తెలియకపోలేదు. కాని స్వతంత్రుడుగాకపోవుటచే అన్నపూర్ణమ్మగారట్లు అధికారముచేయుచున్నది. 'మాతృదేవోభవా' యనియనుకొని తెలివితేటలుగా యూరకున్నాడు; లేకపోయినచో తల్లి కానిగూడ తనకు దక్కనివ్వదనిభయము. అయితేనేమి, పాపము జాలిగుండెకలవాడు. నిష్కారణముగా సుశీలను తనతల్లి బాధించుచున్నదని తెలుసు; ఒకటిరెండుపర్యాయములు తన యెదుటనే, అన్నపూర్ణమ్మ తనభార్యను ఊరకే కొట్టుటచూచినాడు. తనుకూడ అనాదరణజేస్తే పాపము సుశీలగతియేమని ఆలోచించినాడు విశ్వనాథము తుదకు.

నాడు అన్నపూర్ణమ్మ పొరుగింటికి పేత్తనానికేగినది. సుశీల, అత్తగారునియమించిన పనులన్నియుజేసి, తనగదియందేమియో సవరించుకొనుచున్నది. విశ్వనాథము ఆ గదియందు ప్రవేశించుటచూసి, చటాలున లేచి నిలుచున్నది. పగలు భర్త సుశీల కంటబడుటిదియే మొదటిసారి. తెల్లబోయి సుశీల భర్తవైపు చూసింది.

'వెఱ్ఱిదానా! భయమునొందకుము; నేను నిన్నాదరించుటలేదని నీయందు నాకు ప్రేమలేదనుకొంటివా? మాయమ్మ పెద్దది; చాదస్తము. ఆమెమాటలు నీవు మనసున నుంచుకొనకుము; నీవుచేయుపూజలు, ధర్మము మాయమ్మకు' అని యేమొ చెప్పబోయినాడు సుశీ

లతో, భర్త. ఇంతలో వచ్చింది ఎక్కడనుంచో అన్నపూర్ణమ్మ వేయిగొంతుకలతో; 'ఎవరురా ఆగదిలో, ఏంజేస్తున్నారు; మీా యిద్దరుకలసి ఆస్తిఅంతా నీఅత్తవారి బొందమీాదికి, పంపాలని ఆలోచనజేస్తున్నారుటరా; అయినాకాని అసళసంధ్యవేళ నీకు ఆడవారితో మాటలు ఏమిరా,' అంటూ పెద్దపెద్ద కేకలు మొదలుపెట్టినది.

ఏమో! నాకేమి తెలియదే', అంటూ విశ్వనాథము గదినుండి వెడలిపోయినాడు. సుశీలనుజూచి అన్నపూర్ణ 'ఏమిచేటుగాలమొచ్చిబడిందోకాని; మానాడు పగలు మొగవారి కంటబడి యెఱుగుదునా; మాఅత్తగారి గీసిన గీటు కడుగుదాటి యెఱుగుదునా; మొగుడును వలలో వేసుకోడానికి జూస్తున్నావుటే చెప్పు' అంటూ విసురుగా సుశీలవైపు వెళ్ళింది.

౬

రాత్రి 8 గంటలైనది. తెనాలిలో విశ్వనాథము యింటిముందు బండి ఆగినది. బండినుండి శేషగిరిరావుగారు, భార్య దిగినారు. ఎవరో వచ్చారని సుశీల తలుపుతీసింది. సుశీలను కౌగలించుకొని తల్లి బావురుమంది. తండ్రి యానవాలుపట్టనేలేదు. 'ఏమే! తల్లీ! ఈలాచిక్కిపోయినావు; మాకుకాస్త ఉత్తరముకైనా వ్రాయకూడదా తల్లీ! మేము నిన్ను ఇక్కడ ఉండనిత్తుమా' అంటూ తల్లి గోలపెట్టినది. ఇంతట్లో అన్నపూర్ణమ్మ వంటింట్లోంచి, 'ఎవరే, శుభమల్లేరాగాలు,' అంటూ సణిగింది. శేషగిరిరావుగారికి ఒడలు మండుకొచ్చినది. పోయి వియ్యపురాలిని రెండువేద్దమా అనుకొన్నాడు; కాని సుశీల తన యత్తగారినేమియు అనవలదని పట్టువేయుటచే మాని వేసినారు.

సుశీలను పుట్టినింటికి పంపుట కన్నపూర్ణమ్మకెంతమాత్రము ఇష్టములేదు. తాను మర్యాదగా పంపకపోయినచో, శేషగిరిరావుగారే బలవంతముగా తీసికొనివెడతారని తెలుసామెకు! ఈపాటికి సుశీల తనసంగతిని తలిదండ్రులతో చెప్పియుండునని గ్రహించింది; అందుచే, 'పదిరోజులలో మఱలబంపండి. నాకు వేఱే ఆడపిల్లలు లేరుగదా; కన్నకడుపులాగ చూచుకుంటున్నాను సుమండీ; అది లేనిచో నాకు తోచదు;' అంటూ మెల్లిగా తనసమ్మతిని వియ్యంకునికి తెలియజేసినది.

ఈమాటలు వినేసరికి శేషగిరిరావుగారికి నవ్వు, కోపము ఒక్కసారి వచ్చినవి. కాని సమయముగాదని యూరకొన్నారు. మఱునాడుదయమే ప్రయాణము; అందుచే సుశీలను పెట్టెసద్దుకోమనిచెప్పి వారుకూడ ప్రయాణమైనారు.

'వెళ్ళివస్తా నత్తగారు!' అంటూ సుశీల అత్తగారివద్ద శెలవుతీసికొనుటకు వెళ్ళినది. 'అమ్మా! సుశీల! మఱల త్వరలోరమ్ము. మీా వాళ్ళిస్తామన్న సారె ఈసారి తీసికొనిరావాలి సుమా! వారికోడలు చూచావుగా, నిన్న మన యింటికి వచ్చినది సారె ఇచ్చుటకు' అంటూ ప్రేమగా కోడలిని పంపించింది, భార్య కొంచెము సుఖపడునుగదా యని విశ్వనాథము సంతసించి వారినిస్టేషనువఱకు సాగనంపి వెనుకకువచ్చినాడు.

సుశీలకు రైలులోనే తెలిసినది, తనభర్త మామగారికిఉత్తరము వ్రాసిపంపినాడని. భర్తకు తనయందుగల ప్రేమకు చాలసంతసించినది.

ఆంధ్రభూమి

సాలుచందా రూ. 538 8—0
విడిపత్రిక రూ. 0—2—0